

“У ПАЭТА ЎСЁ НЕ ГЭТАК...”

У гэтым зборніку маю ўвагу крануў верш, які так і просіцца ў школьную хрэстаматыю. Ён называецца “У паэта”. Верш дыхтоўны як па форме, так і па неспадзеўнаму вырашэнню гэтай вечнай тэмы – тэмы творца і яго творчасці. Верш абсалютна традыцыйны і па метрыцы (тут выкарыстаны двухстопны ямб), і па меладызму, і па мастацкіх сродках (словы, радкі, што выйшлі “з-пад алоўка” творцы параўноўваюцца ў птушынымі галасамі). Ёсць усе прыкметы “народнага верша” з выкарыстаннем лепшых узораў нацыянальнага фальклору. Але... вось выраз на “канцоўку сеў салоўка” – і адбываецца дзіўны і непаўторны цуд!

Не стрымаюся і ўсё ж прывяду гэты верш цалкам:

У паэта ўсё не гэтак,
Ён жыве і так і сяк...
Птушкі звонкія – куплеты –
Не ўлагодзяцца ніяк!

Выліваецца з алоўка
Залаты нектар ці мёд...
На канцоўку сеў салоўка,
Кінуў трэль сваю ў народ!

Шчэбет, ціўканне і пошчак...
Вось прастор для птушачні!
А спытайцеся “навошта?” –
Ён паціскае плячмі...

Тое, што сапраўдны майстар можа з лёгкасцю выкарыстоўваць і алітарацыю (“сеў салоўка”) і словы-новатворы (“птушачня”) – з’ява звычайная. Не будзем на гэтым заважаць увагу. А вось уменне стварыць яскравы вобраз (у гэтым вершы гэта салоўка, які сеў на канцоўку, што выліваецца з алоўка) – сапраўдная знаходка і ўдача аўтара. Яшчэ са школьных урокаў літаратуры мы ведаем, што з’яўляецца мастацкімі выяўленчымі сродкамі ў паэзіі. Калі гэтых сродкаў бракуе ці іх увогуле няма – гэта не паэзія, а звычайны тэкст, далёкі ад узора мастацкай літаратуры.

Зазначу яшчэ, што ў зборніку надзвычай шмат вершаў хрэстаматыйнага прызначэння. Яны вельмі паказальныя, узорныя і сведчаць не толькі пра талент паэта, але і пра дух эпохі, пра час, у якім мы жывем. Лірычны герой вершаў і паэмы “Друз” – апантаны пошукамі сэнсу жыцця як у зямным, гэтак і ў сусветным маштабах. Гэты пошук яго часта вельмі ўдалы і паспяховы. Вось, напрыклад, якую квінтэсэнцыю выводзіць наш сучаснік ў вершы “Матэрыя”:

Высновы ж рабіць лёгкадумна...
Ды скептыкам сцверджу назло:
Каб вакуум быў неразумным –
Матэрыя і не было б!

Пра тое, што вакуум, аказваецца, разумны, паведамляюць некаторыя сур’ёзныя навукоўцы. Але людзі ў большасці сваёй лічаць, што разумныя яны, і гэта вынік развіцця жывых істотаў па Дарвіну. Прыхільнікі такой тэорыі і сапраўды думаюць, што “думае” іх “шэрае рэчыва” – мазгі. Лірычны ж герой Міколы Трафімчука добра перакананы, што ўсё не гэтак, бо матэрыя разумную і неразумную магло стварыць нешта больш разумнае...

Толькі Тварэц-Гасподзь і стваральнік матэрыяльнай ды духоўнай культуры на Зямлі чалавек, аб’яднаўшыся, могуць усё. Але калі Ўсявышні гэта больш чым разумее, дык не да кожнага “шэрага рэчыва”, што месціцца ў чалавеку, гэта даходзіць...

Надзвычай цікавай ў гэтым зборніку выглядае паэма “Друз”. Яе я назвала б апафеозам усёй творчасці неацэненага ды мала даследаванага пакула паэта.

Вось як пачынаецца яна:

Прайшоў усё: рабом быў, вольным...
Падвесці вынікі пара!
Маё жыццё –з каменнем поле,
Мой лёс – раскідваць і збіраць!

І галадаў, і еў ад пуза,
Высільваўся і спачываў...
О, колькі рознага тут друзу
Калісьці я параскідаў!

Лірычны герой паэмы ведае, што рабіць, каб не застацца ў бясконцам віры касмічнага жыцця “чорным
друзам”...
Дык няхай аб многім чым раскажа і простым чытачам, і літаратурным крытыкам гэты сціплы зборнік
вершаў-споведзяў, вершаў-прыпавесцяў і нетыповых квінтэсэнцый паэта-змагара і паэта-рупліўца.

Ад стомы падаю, хілюся,
Шкрабу пазногцямі зямлю...
На ўскрайку самым Беларусі
Ўсё, што магу яшчэ, раблю!

Гэта і сапраўды сказана моцна і шчыра!

Юлія Савіцкая